

دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی

بیمارستان توانبخشی رفیده

سکته مغزی

تهیه کننده:

فرناز فرومدی (کارشناس پرستاری)

سمانه سبزعلیزاده (کارشناسی ارشد پرستاری مراقبت ویژه)

واحد آموزش به بیمار

راهنمای

آموزشی

مددجویان

سکته مغزی چیست

سکته مغزی زمانی به وجود می‌آید که یک لخته خون مسیر عروق خونی را مسدود کند و از گردش خون به مغز پیشگیری کند، یا آنکه یکی از عروق خونی دچار پارگی شود و در نقاطی داخل مغز خونریزی کنند. اگر یکی از شریان‌های مغز به علت تشکیل لخته خون مسدود شود، سکته مغزی ایسکمیک رخ می‌دهد و اگر یکی از شریان‌های داخل مغز دچار پارگی شود و درون بافت مغز یا فضای اطراف آن خون جمع شود؛ افزایش فشار، تورم و التهاب ناشی از خونریزی درون مغز باعث آسیب دیدگی بیشتر شده و در نهایت سکته هموراژیک می‌شود.

علائم سکته مغزی

با توجه به نوع سکته مغزی و نقاطی از مغز که آسیب می‌بینند، علائم متفاوتی ایجاد می‌شوند. در برخی افراد این علائم به صورت شدید و در برخی دیگر به طور خفیف به وجود می‌آید.

برخی از علائم هشدار دهنده سکته مغزی به شرح ذیل می‌باشد:

- ✓ صورت (Face): شکل نامتقارن صورت
- ✓ بازوها (Arms): بی حرکتی یا ضعف یکی از دست‌ها/ بازوها
- ✓ گفتار (Speech): سخن گفتن نامفهوم/ لکنت زبان
- ✓ زمان (Time): در صورت بروز هر یک از این علائم، بلافاصله با اورژانس تماس بگیرید.

علائم دیگر عبارتند از:

- ✓ گیجی ناگهانی، مانند مشکل در درک صحبت‌های شخص
- ✓ مشکل در راه رفتن، سرگیجه ناگهانی یا از دست دادن هماهنگی و تعادل
- ✓ سردرد ناگهانی و شدید که دلیل مشخص دیگری ندارد
- ✓ مشکل در دیدن یک یا هر دو چشم
- ✓ سرگیجه بدون دلیل و سقوط ناگهانی

چنانچه هر گونه علامت و یا نشانه‌هایی از سکته مغزی را متوجه شدید، فوراً با شماره اورژانس ۱۱۵ تماس بگیرید.

عوارضی که فرد پس از سکته مغزی تجربه می‌کند به شرح زیر می‌باشد:

- ✓ ضعف یا ناتوانی در تکان دادن دست یا پا و راه رفتن
- ✓ اختلال در صحبت کردن، خواندن و نوشتن
- ✓ بروز مشکلات مرتبط با لامسه
- ✓ از دست دادن حافظه کوتاه مدت و طولانی مدت؛ اختلال در قضاوت

- ✓ عدم توانایی در انجام حرکات ظریف
- ✓ بروز مشکل در ارتباط با فکر کردن و به یاد آوردن
- ✓ اختلال در نحوه مشاهده یا احساس کردن اشیا
- ✓ درد شانه
- ✓ اختلال بلع
- ✓ بی اختیاری ادرار و مدفوع
- ✓ احساس افسردگی
- ✓ ناتوانی در کنترل احساسات
- ✓ خستگی مداوم
- ✓ اشکال در پیدا کردن کلمات و فهمیدن آن چیزی که دیگران میگویند

شدت سخته، آسیب مغز و محل آسیب دیدگی از جمله موارد مهمی هستند، که نشان می‌دهند بیمار تا چند اندازه توانایی خود را از دست می‌دهد.

✚ تاثیرات سخته بر نیمکره راست مغز

نیمکره راست مغز وظیفه کنترل حرکات سمت چپ بدن را برعهده دارد. در صورتی که سخته مغزی در این قسمت رخ بدهد، سمت چپ بدن فلج خواهد شد. فلج شدن بدن می‌تواند به صورت ضعف خفیف یا از دست دادن قدرت و توانایی حرکتی اعضای سمت چپ بدن باشد. در افرادی که سخته مغزی در نیمکره راست به وجود می‌آید بیمار با مشکلاتی از قبیل اختلال در درک محیط مواجه خواهد شد؛ این امر باعث می‌شود بیمار تعادل خود را از دست بدهد، زمین بخورد و نتواند شی مورد نظرش را بردارد یا دکمه پیراهن خود را ببندد. علاوه بر مشکلات جسمانی، با اختلالاتی از قبیل ناتوانی در قضاوت کردن مواجه خواهند شد. این افراد علیرغم آسیب دیدگی و ناتوانی عملکردی خود قصد دارند مانند گذشته به انجام کارهایشان بپردازند.

✚ تاثیرات سخته در نیمکره چپ مغز

نیمکره چپ مغز وظیفه کنترل حرکات سمت راست بدن را برعهده دارد. صحبت کردن و توانایی‌های زبانی اکثر افراد توسط این بخش از مغز کنترل می‌شود در صورتی که سخته در این قسمت رخ بدهد باعث فلج شدن سمت راست بدن خواهد شد و مشکلاتی را در ارتباط با بینایی به وجود می‌آورد. فردی که دچار سخته مغزی در نیمکره چپ شده با آفازیا مواجه خواهد شد. آفازیا عبارتی است که برای یک مجموعه گسترده از مشکلات زبانی و کلامی به کار می‌رود.

✚ عوارض سخته مغزی در مخچه

مخچه یک بخش کوچک و گرد است که در قسمت پشت نیمکره های مغز قرار گرفته و وظیفه واکنش بدن، هماهنگی و تعادل را بر عهده دارد. در صورتی که سخته در این قسمت رخ بدهد باعث بروز مشکلات مرتبط با هماهنگی، تعادل، سرگیجه، تهوع و استفراغ خواهد شد.

✚ عوارض سخته در ساقه مغز

ساقه مغز یک بخش کوچک از مغز است که وظیفه متصل کردن نیمکره‌های مغز به طناب نخاعی را بر عهده دارد. ساقه مغز یک بخش از مغز است که وظیفه کنترل تمامی عملکردهای غیر ارادی بدن از قبیل تنفس، فشار خون و ضربان قلب را بر عهده دارد. در صورتی که سخته در این بخش رخ دهد بسیار خطرناک خواهد بود. به این ترتیب حتی سخته خفیف در ساقه مغز با عوارض بسیار شدید همراه است و گاهی اوقات باعث مرگ بیمار می‌شود.

✚ عواملی که در ایجاد سخته مغزی دخالت دارند

- فشار خون بالا
- کشیدن سیگار و یا در معرض دود آن قرار گرفتن
- کلسترول بالا
- دیابت

اضافه وزن و یا چاقی
کم تحرکی و نداشتن فعالیت بدنی کافی
آپنه (قطع تنفس) هنگام خواب
بیماری های قلبی عروقی
استفاده از بعضی از انواع قرص های پیشگیری از بارداری و یا درمان های هورمونی حاوی استروژن
اعتیاد به الکل
استفاده از داروهای مخدر غیرمجاز و یا مواد مخدر مثل کوکائین و متامفتامین ها
سابقه فردی و یا خانوادگی سکته مغزی، حمله قلبی و یا سکته مغزی
گذرازن ۵۵ سال یا بالاتر از آن
جنس مرد

🚩 راه های پیشگیری از سکته مغزی

کنترل فشار خون بالا
ورزش و فعالیت بدنی
کنترل و مدیریت استرس
حفظ وزن در محدوده سلامت
محدودیت دریافت سدیم(نمک)، الکل و رژیم غذایی حاوی پتاسیم (انجیر، موز، گوجه فرنگی) به منظور پیشگیری از افزایش فشار خون
کاهش مصرف کلسترول و چربی اشباع در رژیم غذایی
ترک سیگار و یا قطع استفاده از تنباکو
کنترل بیماری دیابت و قند خون
استفاده زیاد از سبزی ها و میوه ها در رژیم غذایی
پرهیز و اجتناب از مصرف داروهای غیرمجاز و ممنوع
درمان آپنه (قطع تنفس)

منابع:

۱. کتاب برونر و سودارث/مغز و اعصاب

2. Jafari, M. and A. Dalvandi (2014). "Quality of Life of Stroke Survivors and its Related Factors."
.Iran Journal of Nursing 27(87): 14-22